

PATVIRTINTA
Panevėžio gamtos mokyklos
direktoriaus 2016 m. gegužės 23 d.
įsakymu Nr. VĮ- 56

PANEVĖŽIO GAMTOS MOKYKLA
BENDROJI NEFORMALIOJO EKOLOGINIO ŠVIETIMO PROGRAMA
„ŽEMEI REIKIA DRAUGŲ“

I BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjas, programos rengėjas ir vykdytojas

Panevėžio gamtos mokykla, biudžetinė įstaiga, Smėlynės g. 171, Panevėžys LT-37450, neformaliojo vaikų švietimo mokyklų grupė.

Užsiėmimus gali organizuoti ir vesti pedagogas, kuris atitinka Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro patvirtintų Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo nuostatas bei Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų (išskyrus psichologus) atestacijos nuostatų reikalavimus, taikomus mokytojo, vyresniojo mokytojo, mokytojo metodininko ar mokytojo eksperto kvalifikacinei kategorijai ir atitinkamam kompetencijų lygmeniui

Trukmė

Vieneri mokslo metai (rugsėjo 1 d. – gegužės 31 d.)

Apimtis

35 savaitės, 70- 140 val., (2- 4 savaitinės pedagoginės val.), dirbant 1-2 kartus per savaitę

Tikslinė grupė

Programa skirta 13 - 16 metų mokiniams, besidomintiems aplinkosauga ir laisvai pareiškusiems norą reguliariai dalyvauti neformaliojo vaikų aplinkosauginio švietimo grupių veikloje.

Ugdytinių pritraukimo būdai

Informacija apie siūlomą programą pateikiama Panevėžio miesto savivaldybės internetiniame tinklapyje, mokyklos interneto svetainėje www.gamtosmokykla.panevezys.lm.lt. Tėvams bei ugdytiniams veiklos pristatomos mokyklose, socialinės paskirties įstaigose. Būsimieji programos lankytojai kviečiami į mokyklos organizuojamus renginius, akcijas, projektinių veiklų pristatymus, jiems dovanojamos mokyklą reklamuojančios skrajutės. Mokyklos veikla viešinama interneto portaluose, mokyklos „Facebook“ paskyroje, vietinės televizijos laidose bei spaudoje.

Ugdytinių atrankos būdai

Atrankos nėra. Priėmimas į grupę galimas ne tik mokslo metų pradžioje, bet ir mokslo metų bėgyje.

Ugdomos kompetencijos

Asmeninės, aplinkosauginės, gamtamokslinės, socialinės, kultūrinės, sveikos gyvensenos, vaiko gyvenimo įgūdžių

Ugdomosios veiklos sritis(-ys)

Gamta, aplinkosauga, ekologija, aplinkos technologijos, pilietinis ugdymas, sveika gyvensena, meninė raiška, etninė kultūra, technologijos, socialinis ugdymas.

Paskirtis

Bendroji neformaliojo ekologinio švietimo programa „Žemei reikia draugų“ atliepia Ekologijos ir aplinkos technologijų ugdymo sampratos bei Neformaliojo švietimo ir Darna vystymosi koncepcijos tikslus, principus, metodikas. Mokiniam formuojamas vientisas, holistinis pasaulio pažinimas remiantis gamtos mokslais ir vertybinėmis nuostatomis. Ugdymas organizuojamas, sudarant galimybes mokiniams mokytis iš savo patirties. Dėmesys skiriamas asmeninės patirties įgijimui, jos refleksijai ir taikymui realiame gyvenime. Ugdomas asmens pasiryžimas veikti: mokomasi tausojančios, atsakingos, draugiškos elgsenos su supančiu pasauliu, formuojamas darnus ryšys su gamta ir žmonėmis, skiriamas dėmesys dinamiškos tikrovės problemų atpažinimui ir tyrimui bei interpretavimui per praktines - kūrybines užduotis.

Programa įgyvendinama per veiklas grupėse. Ugdymo turinys gali būti papildytas viena laisvai mokytojo ir vaikų pasirenkama sritimi, susijusia su integruojamu dalyku: kalbiniu ugdymu, daile, technologijomis, muzika, šokiais, teatru, fotografija, dizainu, etnokultūra, sveika gyvensena, fiziniu ugdymu ir kt. Mokytojas, įvertinęs grupės poreikius, įgyvendina specifinius praktinius darbus pagal pasirinktos srities paskirtį ar projektinę veiklą, siedamas juos su bendrosios neformaliojo ekologinio švietimo programos turiniu, vadovaudamasis inovatyvumo, sąmoningo aktyvumo, integralumo, nuoseklumo, tęstinumo, bendrakūros principais.

II TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas

Plėsti mokinių ekologijos ir aplinkos technologijų žinias, praktinių gebėjimų lauką, formuoti atsakingą, gamtą tausojantį elgesį

Uždaviniai

1. Plėtoti mokinių gamtamokslines kompetencijas ir lokaliai aplinkos pažinimą
2. Formuoti vertybines nuostatas: emocinį ryšį su supančia aplinka, domėjimąsi naujais aplinkos technologijų dalykais, norą aktyviai veikti
3. Lavinti sveikos gyvensenos, saugaus elgesio įgūdžius

III TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Turinys

„**Aplinka ir žmogus**“ (15/30 val.): Žmogus ir šeima. Augame ir keičiamės. Giminės medis. Mūsų namai, kaip jie sudaryti ir kas juose gyvena? Gamtiniai energijos resursai. Iš kur į namus ateina energija ir vanduo; kaip ir kodėl tai reikia tausoti. Atliekos namuose ir kompostavimas. Atsakingas vartojimas. Mano pirkinų krepšelis. Mano miestas ir mano mokyklos. Vietovės plano sudarymas. Mokyklos tvenkinys ir gyvybė jame. Vandens švaros ir gyvybės įvairovės tyrimai. Pasaulio žemėlapis, gaublys Lietuva ir mūsų kaimynai. Baltijos jūros valstybės. Baltijos jūra ir jos gėrybės.

Gyvoji ir negyvoji gamta. Stebėjimai ir bandymai su negyvosios gamtos objektais: oru, vėju, vandeniui ir dirvožemiu. Tyrimai: pasaulio šalių, vėjo krypties, oro ir vandens temperatūros nustatymas matavimo prietaisais. Dangaus energetika. Gamtos mokyklos aplinkosauginės ekspozicija:

„Naudokime atsinaujinančius energijos šaltinius“. Žemė-Saulės sistemos planeta. Dangaus kūnai. Žemės atmosfera. Dangaus debesuotumo stebėjimai vadovaujantis tarptautinės Globe programos metodikomis. Vanduo, jo reikšmė ir vandens kelionė. Tvenkinio stebėjimai ir bandymai su vandeniui.

Gamtos reiškiniai, orai, klimato kaita. Žmogaus veikla keičia aplinką.

„**Pasauliu dalijamės su augalija ir gyvūnija**“ (35/70 val.): Gyvybės formų sisteminimas ir klasifikacija. Gamtos mokyklos ekspozicija - gyvybės medis. Vienaląsčiai ir daugialąsčiai organizmai. Paprasčiausios gyvybės formos: virusai, bakterijos, grybai, kerpės, dumbliai, pirmuonys. Mikroorganizmų stebėjimai mikroskopu. Ląstelė ir audinys. Augalų audinių preparatų gaminimas ir stebėjimas mikroskopu. Žalioji žemės skėtis - žolinių ir sumedėjusių augalų įvairovė ir reikšmė. Samanos, paparčiai, asiūkliai ir pataisai mokyklos teritorijoje ir kambarinių gėlių tarpe. Ar pažįstame plikasėklius? Miškininko profesija, darbai miške. Medžių stebėjimai vadovaujantis tarptautinės programos GLOBE metodikomis. Kam augalui reikalingi žiedai? Vienskilčių ir dviskilčių gaubtasėklių įvairovė. Artimiausios aplinkos augalai: medžiai, žolės, daržo ir sodo augalai,

kambariniai augalai. Žmogaus įtaka augalijai, augalijos apsauga. Metų laikai ir fenologiniai stebėjimai. Gamta ir augalai lietuvių mitologijoje, tautinėse šventėse, tautosakoje ir heraldikoje. Bestuburiai šalia mūsų. Pasaulis priklauso vabzdžiams. Stuburiniai gyvūnai: žuvis, varliagyviai, ropliai, paukščiai, žinduoliai. Mūsų krašto gyvūnai ir paukščiai. Naminiai gyvūnai ir paukščiai. Augintiniai, gyvūnų gerovė ir teisės, žmogaus atsakomybė. Gyvūnų reikšmė lietuvių gyvenime anksčiau ir dabar. Kas yra ekosistema, populiacija. Gyvūnų tarpusavio ryšiai, mitybos grandinės. Žmonių populiacija, maisto išteklių, poveikis gamtai.

„Sveikata- turtas, kuriuo reikia rūpintis“ (15/30 val.): Žmogaus kūnas, organai ir sistemos. Sveikas maistas ir mokinio maisto piramidė. Iš kokių medžiagų sudarytas maistas? Maisto kelionė. Liežuvių laboratorijos tyrimai, skirti skonio receptoriams. Valgomi ir nuodingi augalai. Ką byloja maisto produktų pakuotės. Dantys, priežiūra, edukacijos profilaktika. Tyrimas- savo dantų testavimas. Klausas, garsas, triukšmas. Tyrimas- triukšmo įtaka teksto suvokimui. Akis, šviesa, spalvos. „Mano draugas neregys“- žaidimai bendradarbiavimui ir orientacijai lavinti. Kaip mes kvėpuojame? Kvėpavimo pratimai, žaidimai ir varžybos sveikatai stiprinti. Žmogaus pojūčiai, emocijos, jausmai. Praktinės užduotys pojūčiams lavinti. Sveika gyvensena. Kultūringas ir saugus poilsis gamtoje.

„Saugi aplinka“ (5/10 val.): Žmonių gyvenimas kartu. Žmogaus gyvenamoji aplinka ir gamta. Aš – Lietuvos pilietis. Vaikas ir suaugęs, teisės ir pareigos. Bendravimas ir bendradarbiavimas, savigarda, patyčių ir smurto prevencija. Mūsų draugai ir pomėgiai, ar lengva suklysti? Kenksmingos medžiagos ir įpročiai. Neigiamų socialinių veiksnių prevencinė veikla – rūkymo, alkoholio vartojimo, narkotikų žala. Kas yra smurtas ir prievarta? Saugi aplinka ir elgsena buityje, kelyje, ugdymo įstaigoje ir gamtoje. Pavojai gamtoje. Kaip elgtis ištikus nelaimėi.

Metodai

Pasirenkami mokymo metodai skatina mokinius patirti atradimo džiaugsmą tiriant aplinką ir savitai prisidėti prie visuomenei svarbių problemų sprendimo. Veiklos planuojamos atliepiančios savanoriškumo, prieinamumo, individualizavimo, aktualumo, demokratiškumo, patirties, ugdymosi grupėje, pozityvumo principus, kurie atitinka ugdymo tikslus, mokinių amžių, patirtį ir galimybes bei užtikrina kokybišką vaikų saviraiškos poreikių tenkinimą taikant neformaliojo švietimo metodus ir patirtinio mokymo(si) organizavimo būdus. Bendradarbiaudami grupėse, komandose mokiniai mokosi tikslingai naudoti šiuolaikines informacines ir komunikacines technologijas, sėkmingai atlieka stebėjimus, praktinę tiriamąją veiklą, projektinius darbus, kritinio mąstymo pratimus. Pradedami diegti probleminio mokymo(si) būdai bei metodai. Mokiniam siūloma savarankiškai struktūrizuoti įgytas teorines žinias, jas taikyti praktinėje veikloje, kelti hipotezes, modeliuoti ir atlikti tyrimus, pagrįsti išvadas. Per kūrybines užduotis vaikai mokosi išreikšti asmeninį požiūrį į aplinkosaugos problemas.

Priemonės, įranga

Užsiėmimai vyksta mokyklos edukacinėse erdvėse arba, pageidaujant grupės nariams ir vadovui, kitose ugdymo įstaigose, su kuriomis sudarytos socialinės partnerystės sutartys. Organizuojamas ugdymo procesas glaudžiai siejasi su natūralios gamtos artumu, todėl mokyklos ugdomosios gamtinės aplinkos išskirtinumas sudaro ypatingas sąlygas mokinių praktinėms - patirtinėms veikloms organizuoti. Siekiant užtikrinti ugdymą gamtinėje aplinkoje, užsiėmimai vyksta ir mobiliose lauko klasėse (surenkamos pavėsinės, sulankstomi stalai ir suolai, kt. įranga). Naudojamos reikalingos medžiagos ir įrankiai bei įranga praktinėms veikloms organizuoti ir kūrybiniams darbams atlikti. Ugdymo tikslais veiksmingai panaudojamos edukacinės erdvės Gamtos mokykloje ir už jos ribų, metodinė ir mokomoji medžiaga mokiniams ir mokytojams bei kitos šiuolaikinės informacinės ir komunikacinės technologijos: garso aparatūra, nešiojamieji ir planšetiniai kompiuteriai, spausdintuvai, skaneriai, skaitmeniniai fotoaparatai, vaizdo ir interneto kameros, televizoriai su kompiuterine laikmena ir kitais įrenginiais. Pažintinės, tiriamosios ir edukacinės veiklos saugumui užtikrinti pagal poreikį naudojamos įvairiais darbo drabužiais, signaliniais rūbais, atšvaitais, higienos priemonėmis ir kt. Grupės sutelktumui ir mokyklos atstovavimui naudojamos kepuraitės, marškinėliai, prijuostės ar kt. su mokyklos atributika. Sporto inventorių, lauko ir stalo žaidimai bei kitos priemonės veiksmingai panaudojamos mokinių fiziniam aktyvumui skatinti ir gerai emocinei būklei palaikyti.

Ugdymo turinio planavimas

Neformaliojo vaikų švietimo grupės vadovas, vadovaudamasis šia programa ir atsižvelgdamas į mokinio asmenybės ūgties etapus, mokinių poreikius ir interesus, mokslo metams rengia teminį planą, kuriame išdėsto pateiktoje lentelėje ekologijos ir aplinkos technologijų ugdymo veiklų turinį, veikloms skirtą valandų skaičių ir ugdymo gaires bei laukiamus pasiekimus:

Savaitė	Numatoma užsiėmimo data	Tema	Val. sk.	Ugdymo gairės ir planuojami pasiekimai
1	2	3	4	5
Iš viso val.				

IV PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Dalyvių vaidmuo

Neformaliojo švietimo programą bei savišvietą vaikas renkasi laisvai. Mokiniui suteikiama galimybė pagal gebėjimus ir polinkius rinktis skirtingas veiklas. Ugdant kompetencijas ugdomas ir mokinio individualumas, suteikiama galimybė rinktis veiklas, tariamasi dėl ugdymo turinio. Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo ir įsivertinimo procedūros padeda mokiniams patirti sėkmę, skatina dalyvauti ugdymo procese. 40-60 procentų programos sudaro praktinės veiklos, priklausomai nuo mokinių amžiaus, pasirinktų ugdymo metodų ir edukacinės materialinės bazės. Mokiniai atlieka produktyviasias ir kūrybines užduotis: įgyvendina projektus, tyrinėja gamtinės aplinkos ar socialines problemas, rengia darbų pristatymus ir pan. Kiekvienas mokinys ne tik mokomas paties dalyko, bet ir gebėjimo mokytis, sąmoningai suvokti žinias, t.y. valdyti savo pažinimo procesą. Siekiant mokymosi pažangos ir visavertės socializacijos, bei diferencijuojant ir individualizuojant ugdymo procesą, mokinys tampa ne tik informacijos rinkėju, interpretatoriumi, bet ir lygiaverčiu partneriu.

Pažangos vertinimas

Įgytos kompetencijos turi tiesioginės įtakos vaiko asmeniniam, visuomeniniam gyvenimui, pilietiškumo formavimuisi, gebėjimams aktyviau dalyvauti bendruomeniniame gyvenime. Neformalusis vertinimas vyksta nuolat mokytojui stebint veiklos procesą ir laiku teikiant konkrečią individualizuotą grįžtamąją informaciją apie asmeninius mokinių pasiekimus ir pažangą. Šis vertinimas nefiksuojamas, vertinimo informacija pateikiama žodžiu. Laukiami mokinių pasiekimai orientuoti į vertybines nuostatas. Veiksmingai naudojant paskatinimus ir padaršinimus, stiprinamas pasitikėjimas savo jėgomis. Vertinama mokinio asmenybės raida, bendrųjų gebėjimų plėtotė ir gamtamokslinė kompetencija - gebėjimas įgytas teorines žinias ir gamtos tyrimų metodus taikyti praktinėje veikloje, nusiteikimas rasti sprendimo būdus artimoje aplinkoje stebimoms aplinkosauginėms problemoms, aktyvus dalyvavimas bei asmeninės atsakomybės prisiėmimas už aplinkos išsaugojimą, gebėjimas tausoti savo ir kitų žmonių sveikatą. Vaikai skatinami įsivertinti, reflektuoti.

Pasiekimų paliudijimas

Mokslo metų pabaigoje mokiniai atlieka baigiamuosius darbus apie savarankiškai pasirinktas ir vykdytas pažintines, gamtotyrimines ar socialines veiklas ir juos pristato viešoje mokinių konferencijoje. Kiekvienam mokiniui sudarytos galimybės būti pripažintam, dalyvauti įvairiuose konkursuose, viktorinose, olimpiadose, konferencijose, akcijose, kūrybinių darbų parodose ir kt. Pasibaigus mokslo metams, arba renginių metu, už asmeninius pasiekimus mokiniai apdovanojami diplomais, padėkos raštais, prizais.

Išklausiusiems programą (ne mažiau 60 proc. užsiėmimų) įteikiamas mokyklos direktoriaus patvirtintas programos baigimo pažymėjimas.